

KKTC

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

BÖLÜMÜ

1960-1974 Kıbrıs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

YAŞAR AKMEN

Danışman

Doç.Dr. Bülent Yorulmaz

2001 Lefkoşa

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. ÖNSÖZ _____	1
II. GİRİŞ _____	2-3-4
III. METİNLER	
A. 1960-1963 Yıllarına ait canlı anılar	
Aysun Cambaz _____	5-6
Benice Akmen _____	7
Mustafa Şenavacı _____	8-9
Salih Oymanoğlu _____	10
B. 1963-1974 Yıllarına ait canlı anılar	
Ahmet Cemal _____	11
Gülay Ramadan _____	12-13-14
Kemal Adıgüzel _____	15
Mehmet İzzet _____	16
C. 1974 Yılına ait canlı anılar	
Ahmet Binbaşı _____	17
Cemile Özkoraltay _____	18-19
Pembe Kavalcı _____	20-21
Zehra Demir _____	22
D. 1975 yılına ait canlı anılar	
İsmet Karabacak _____	23
IV. Fotoğraflar _____	24-25
V. İndeks _____	26-27

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması 1955-1974 Arası İnsanların Başından Geçen Kıbrıs Olaylarına Ait Anılar adını taşır ve Yakın Doğu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 2000-2001 eğitim Öğretim Yılında hazırlanmıştır. Özellikle 1955 Yılında sonra başlayan 1964'te şiddetlenen ve 1974'te Türk ordusunun Barış Harekatı ile sonuçlanan süreçte Kıbrıs türkleri pek çok acılar çekmiştir. Bugünlere ait ,canlı anılar halk arasında dolaşmaktadır. Bunlardan tespit edebildiklerimizin bir kaç tenesi bu tezde bir araya getirilmiştir. Tezimizin giriş bölümünde 1955-1974 yıllarında meydana gelen tarihsel olaylardan söz edilmiştir. 1955-1974 olaylarını yaşayanların anıları girişten sonraki bölümde sıralanmıştır. Tezin son bölümünde de anılarda adı geçen kişi ve yer isimleri için dizin hazırlanmıştır.

Mezuniyet tezi olarak 1955-1974 Yılları Arasında Kıbrıs Türklerinin Yaşadıkları Olaylar konusunda bir çalışma yaptığım için danışmanım sayın Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a teşekkür ederim.

Yaşar Akmen
Lefkoşa Haziran 2001

GİRİŞ

Kıbrıs adası 1571'de Osmanlı imparatorluğu tarafından fethedildi. Ada'da Osmanlı egemenliği 300 yıl kadar sürdü. Osmanlılar adadaki halkın her türlü özgürlüğünü, can güvenliğini ve din hürriyetlerini sağladı. Osmanlı yönetimi adadaki Rumları toprak üzerinde mülkiyet ve miras haklarını verdi. Ama ada Rumları bu kadar iyi niyet gösteren yönetimi yıkmak için 1821 Yunan isyanından sonra da faaliyetlere başladı. Daha sonra da İngiltere ve Osmanlı Devletleri arasında imzalanan 1878 tarihli "Kıbrıs Sözleşmesi" ile ada Osmanlılara kalmak şartıyla İngilizlerce yönetilmesi kararlaştırıldı. İngiltere'nin amacı savaş zamanlarında lojistik destek için adayı askeri üst olarak kullanmaktadır. 1. Dünya Savaşı başlayınca 1914'de İngiltere Kıbrıs adasını topraklarına ihlak etti. Burasını İngiltere'nin bir sömürgesi olarak ilan etti. Daha sonra Türkiye İngiltere'nin bu tek yanlı kararını onayladı. (Lozan ant.) böylece 1925'de Kıbrıs İngiltere tahtına bağlı bir sömürge oldu.

Rumlar adanın Yunanistan'a devredileceğinin ümidi ile İngilizleri desteklediler. 1947'de İngilizler ada halkına ada yönetiminde daha fazla hak vermek istedi. Fakat Rumlar ENOSİS (Yunanistana ihlak) hayali ile bu telkifleri reddettiler.

1955 yılında General Grivas (Kıbrıs asıllı) adlı bir Kıbrıs mücadelesi ulusal örgütü (EOKA)'nü kurar ve bu örgüt 1 Nisan 1955'den itibaren silahlı tedhiş eylemlerine başlar. EOKA örgütü mücadelesini önce İngilizlere karşı yapmış gibi tavrı aldı. Bu arada Kıbrıs Türkleri de Dr. Fazlı Küçük önderliğinde örgütlenmeye ve kendilerini korumaya çalıştılar. Türklerin isteği ise adanın ya Türkiye'ye verilmesi ya da adanın taksim edilmesi. Bu arada adada çok kan döküldü, göçler oldu. EOKA

örgütüne karşı Türk mukavelet teşkilatı (TMT) kuruldu. Bu teşkilat Türk Rum saldırılarından koruyacak silahlı bir örgüt idi.

Şubat 1959'da Türkiye ve Yunanistan Hükümetleri bir anlaşmaya karar vardı. Londra'da düzenlenen konferans'ta İngiltere Hükümeti, Kıbrıs Türk ve Rum temsilcileri (Dr. Küçük , Makarios)tarafından bu antlaşma onaylandı.

1. Anayasanın hazırlanmasından sonra 16 Ağustos 1960'da resmen Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilir. Türkiye Yunanistan ve İngiltere garantör devlet oldular. Cumhurbaşkanı Rum (Makarios), Cumhurbaşkanı muavini Türk (Dr. Küçük) yediye üç oranı uygulandı. Türkler ve Rumlardan belli miktarda personel alınarak Kıbrıs ordusu kuruldu

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ömrü uzun sürmedi. 1963 çıkarmaya başladılar. 21 Aralık 1963 tarihinden sonra iki toplum arasında çatışmalar başladı. Lefkoşa yeşil hat ile ikiye bölündü. Adaya Birleşmiş Milletler askerleri geldi. 1963 yılından itibaren Rumlar hükümet olma avantajını kullanarak bol miktarda silah ve cephane getirdiler. Limanlar ve havaalanı Rum kontrolünde idi. Gizlice Yunanistan'dan adaya askerler getirildi. Asker bakımından güçlenen Rumlar Türk halkına saldırıya başladılar. Müdafaasız Türk köylerine baskınlar yapıldı. Birçok insan öldü. Bu arada Türkiye Erenköy'e Türkiye'de okuyan Kıbrıslı öğrencileri gemilerle getirdi. Erenköy bölgesinde çok şiddetli savaşlar oldu. İlk defa Türk savaş uçakları Erenköy'de Rum müzelerini bombaladı. 1967 yılına kadar Rum saldırıları bölge bölge devam etti. 1967 yılında büyük bir Yunan kuvveti Geçitkale köyüne karşı saldırı başlattı. Türkiye derhal ihtar verdi, ve adaya çıkarma tehtidinde bulundu. Bunu üzerine General Grivas komutasındaki Yunan askerleri adayı terk ettiler.

1968 ve 1973 seçimlerinde Makarios tekrardan Cumhurbaşkanı seçildi. Bağıntısızlar hareketi içine girdi. Uluslar arası alanda atkin rol aldı. Bir çok Rum Enosis yerine bağımsızlığı savunmaya başladı. Bundan dolayı ada Rum halkı içerisinde Makarios'a karşı hareket yoğunlaştı. 1971'de adaya gizlice giren Grivas EOKA B adlı bir örgüt kuruldu. Bu örgüt 1974 tarihine kadar adayı Yunanistan'a bağlamak için çalıştı. Bu dönemde Yunanistan'da askeri bir cunta hükümette idi.

Temmuz 1974'de Kıbrıs-Rum ulusal muhafızları birliğine bağlı askeri birlikler Yunanlı subayların komutasında Enosis'i gerçekleştiren ilk ayağı olan Makarios Hükümetine karşı darbe başlattı. Makarios adadan kaçtı. Yönetimi ele geçirenler Makarios'un öldüğünü yazdılar. O günlerde Türklere de mesaj verildi. Bu mesajlarda Türklerin korkmaması, bu olayların kendi iç meseleleri olduğunu söylediler.

Ama Türk darbeden sonra sıranın kendilerine geleceğini çok iyi biliyordu. Gizli seferberlik ilan edildi, mevziler güçlendirildi, erkekler silah altına alındı ve uzun bekleyiş başladı. Bu arada Eokacı Samson Cumhurbaşkanı oldu. Darbe esnasında birçok Rum (Solcu Rumlar) öldü. Türkiye her türlü hazırlığını yaptı. gerekli temaslar sağlandı. 20 temmuz 1974'de tarihinde sabah saat üçte adaya Türk askerleri çıkmaya başladı. Çıkarma Girne bölgesinden başladı. Beşparmak dağlarının güneyine de uçak ile paraşütçü birlikler atladı. Türk savaş uçakları Rum mevzilerini yok etti.

Temmuz'da Yunanistan'da Cunta Hükümeti düştü. Kıbrıs'a Adanın birçok bölgesinde katliamlara başladılar. Bunun üzerine 13 Ağustos tarihinde Türk taaruzu yeniden başladı ve 16 ağustos 1974 tarihinde bugünkü sınırlar çizildi.

***1960-1963 YILINA AIT CANLI
HATIRALAR***

İsim : Aysın Canbaz

Yaş : 1946 Lefkoşa doğumlu

Meslek : Emekli memur

1960 döneminde Türk askerlerinin Saray Otelin üzerinden onların orada resmi geçit yapmışlardı. Antlaşmadan sonra onların halka bir resmi geçit yapmaları bugün bile beni heyecanlandırmaktadır.

1963 olaylarının başlaması iki Türk'e Rumlar arabada giderken ateş açıp öldürmüşlerdi. Bu iki Türk Cemaliye ve Zeki isimli bir çiftti. Erma sokağında öldürdüler. Bu olayla ortalık kızıştı. Ertesi gün 22 Aralık 1963'te Atatürk'ün büstüne ateş açtılar. Ben bu arada gönüllü olarak mevziye gittim. Öğrenciydim. Muharrem Apartmanı Ledra Plas tarafındaydı. Mücahitlik böylece başlamış oldu. 6 Haziran 1964 tarihinde bir birlik ilk resmi birlik kuruluyordu. Adı Plevne Bölüğü olacaktı. Bu bölüğe 200 gönüllü katıldı. Ben de bu bölükte yer aldım. Bu bölüğün amacı iyi eğitilmiş mücahitlerde oluşacak ve sıkışacak olan birliklere takviye gidecekti. Oynak birlikti. Köşklüçiftlik ilk okulunda ilk eğitimimize başladık. İki aylık eğitimden sonra takım bizi 4 takımı bir bölgeye gönderdiler. Orada işe fiili göreve başladık. Ben Boğaz yedinci milde Plemür ağaçları denilen yere yerleştik. Daha sonra şahinler bölgesine gittik. Bir akşam takımında gönüllü 7 kişi istediler. Bu 7 kişide ben de vardım. Bir klavuz 12-13 yaşlarında bir çocuk bulundu. O bölgeyi iyi biliyordu. Klavuz bizi 4 saat kadar bir yürüyüşten sonra bizi bir yere götürdü.

Bize o gece bol mermi verildi. Çocuk bizi bıraktı. Görevimiz orada mevzilenmek dendi. Atışın serbest veya atılmayacak diye bir şey değildi tamamen bize

bırakılmıştı. Bu bölge Templos(Zeytinlik köyü)idi. Daha sonra burasının yasak bölge olduğunu öğrendik. Mevzilendik. Sabah olunca barış gücü bizim orada olduğumuzu görünce burasının yasak bölge olduğunu söyledi ve geri çekilmemizi istedi. Geri çekilmedik ve barış gücü bize ateş açtı. Ateşe karşılık verip bir çarpışma başladı. Daha sonra barış gücüne ait olduğunu zannettiğimiz bir evin Rum mevzisi olduğunu öğrendik. Gecedan bu eve girip sığınmayı düşünmüştük. Allah'tan böyle bir şey yapmadık. Rum mevzisinden de bize ateş açılmaya başlandı. Ama bu arada bize takviye geleceği bildirilmişti. Ne yiyecek ne su yoktu. 3 gün sonra yiyecek görmüştük. Birer matara suyumuz vardı. Gün böyle çarpışmayla geçti. Biz dört gözle takımın gelmesini bekliyorduk. Ertesi gün de bu şekilde geçti. Bir matara su almak için pınara ulaşana kadar mermilerin altından geçerek alırdık. Nihayet ikinci günün gecesi takım olduğumuz yere geldi. Takım komutanımız da şehit üstteğmen Münir Dilaye idi. (1974 Baf 'ta şehit olmuştu)Takım komutanı durumun çok ciddi olduğunu görevin çok tehlikeli oluşunu iyi mevzi hazırlanmamızı söylüyordu. Bu arada Rumlar karşımıza çok büyük sığınak yaptılar ve bölgeden çekilmeyeceğimiz takdirde vuracaklarını çatışma olacağını söylediler. Tabii barış gücünde sürekli ikaz ediyordu. Gece saat 02:00-02:30 sularında sancaktardan gelen bir emirle geri çekildik ve yukarı beyaz eve çıktık. Takıma bir soru sordu bölük komutan bu takım 44 kişiydi. Bu soru "Tekrar aynı görevi vermem gitmek ister misiniz?"dedi. Bütün takım evet cevabını verdi. Bu olay benim için unutulmaz bir anıdır.

Adı: **Benice Akmen**

Yaş: **53**

1960-1963 yılları arasında Rumlar kendi aralarında milli birlik kurdular. İsmi de EOKA idi. Bunlara mukabil biz Türkler de kendi aramızda Volkan isimli milli örgütü kurduk. Rumların amacı bizi kendi köyümüzden yok etmektir. O zamanlar bizde silah yoktu. Hatta Türk bayrağını dahi kitaplarda görüyorduk. Bizim amacımız ve atalarımızın amacı kendi namuslarını kendi Türklüğünü kurmaktır. Aynı zamanda Lefke geniş bir Türk köyü olduğu için çevre köyleri de Rumdur. Bizi tedirgin ediyorlardı. Hatta bir defasında o zamana mahsus eski tahta kamyonlara 6-8 Rum halkı bindi ellerinde bıçak, tahre ve silahlar vardı. Habersiz olarak Lefke'ye girdilerki Lefke halkını öldürüp oraya yerleşmek istiyorlardı. Oraya girdiklerinde Lefke halkı da eline geçirdiği sopalarla, bıçaklarla, tahrelerle, oraklarla çıktılar yola Rumlar bu şekilde karşılaşacaklarını bilmedikleri için dağlara kaçtılar. Kaçarken arabalarını da almamışlardı. Rumlar kaçarken Günsel adlı bir arkadaşım başımı da tahre ile yaraladılar. Babası Ali dayı da kızını öyle görünce o da elindeki sopayla Rumalara saldırmaya başladı.

Adı : Mustafa Senovacı

Yaş : 55

1963 yılında öğretmenlik görevim için Arap köye gönderilmişim. O dönemde Türk-Rum ilişkileri daha iyiydi. Köye girdiğim zaman beni gören Kıbrıslı Rumlar “bakın Türk hocamız geldi” dediler. Bu da benim çok dikkatimi çekti ve beni çok etkiledi. Beni onlardan biri gibi gördüklerini anladım. Bana kalırsa eğer dışarı baskınlar olmasaydı iki halk arasında olan bu gerginlik hiç bir zaman olmayacak ve birlikte yaşayabileceklerdi.

21 Aralık 1963’de Rum polisler Kıbrıslı Türklere saldırmaya başladılar. Hiç bir Türk akrabalarımı ziyaret etmek için köyünden dışarı çıkamıyorlardı. Rumlar bütün yolları kapatmış köylerinden çıkan Türkleri ya öldürüyor ya da rehin alıyordu. Bu yüzden Türklerin akrabalarıyla ilişkileri kesilmişti.

Birbirimizle tek bağımız ve haber alma aracımız 25 Aralık 1963’te Kıbrıslı Türk özgürlük savaşçılarının kurduğu bayrak radyosuydu.

İnsanların ayakta kalmasına en büyük etkende verdiği moral Bayrak radyosu olmuştu. 1974’e kadar bir çok Türk köyü yakılıp yıkılmıştı. Bir çok insan köyünü tek etmiş aylar boyunca aç,susuz yaşamak zorunda bırakılmıştı. Bu süre boyunca ben öğretmenlik yapıyordum. Çok üzgündüm benim soydaşlarıma karşı yapılan yanlışlı. Bir çok arkadaşım ve akrabam yasa dışı yollarla öldürülmüştü. Böyle kötü bir durumda iyi bir morale sahip olmam beklenemezdi. Hala bu gün savaşın nasıl kötü bir şey olduğunu hatırlıyor ve acısını duyarlı bir kişi olarak hissediyorum.

Savaşı hayatımın dersi olarak görüyorum. İnsanın yaşadığı yerin ve kendi hayatının değerini anlaması için savaşın çok önemli fakat acı bir ders olduğuna inanıyorum. Bu savaş deneyimi beni olgunlaştırdı ve hayatın değerini anlamamı sağladı. Umarım kimse böyle bir deneyimi yaşamak zorunda kalmaz.

Adı : Salih Osmanođlu

Yaş : 53

Olayların Geçtiği Yer : Gökagaç

1960-63 yılları arasında Türkler ve Rumlar arasında hiçbir sorun yoktu. Fakat Rumların 21 Aralık 1963'ten sonra bu birlik yok oldu. Rumlar dünyanın bu adanın kendilerinin yasal sahibi olduklarına inanmasını istiyorlardı. 21 Aralık 1963'te Rumlar Lefkoşa'nın Tahtakale bölgesine saldırdı. Rum polisi Türk lisesi öğrencilerine ateş açtı. Bundan sonra olaylar diğer bölgelere sıçramaya başladılar.

1964-74 arası Rumlar bir çok kez Türk köylerine saldırdılar. Örneğin 1967'de Rumlar Köhünye ve Tathısu köylerindeki Türklere yönelik büyük saldırılar düzenlediler.

1964-74 yılları arasında Rumlar bir çok yere barikatlar kurdular. Seyahat eden Türkleri öldürdüler ya da rehin aldılar Bir yerden başka bir yere seyahat etmekten korkuyorduk. Seyahat özgürlüğümüz elimizden alınmıştı. Yıllarca köylerimizden dışarı çıkamadık. Bütün olayları Bayrak radyosundan alıyorduk ve bu da bizi yüreklendiriyordu.

20 Temmuz 1974'te Türkiye'nin garantör olarak Kıbrıs'a asker göndermesiyle Kıbrıslı Türkler özgürlüklerine kavuştular. Hele bu gün zor anlarda Türkiye'yi arkamızda hissedecek güç alıyor ve güvenle bakıyorum.

***1963-1974 YILINA AİT CANLI
HATIRALAR***

Adı : Ahmet Cemal

Yaş : 65

Bir gün Türk otoriteleri Hisarköy adında başka bir köye taşınma fikri ile geldiler. Bu şekilde iki köyün orduları bir yerde toplanarak insanları daha kolay savunabileceklerdi. Hisar köye göç etmemiz üç gün sürdü. Taşınmamız bir çok problemi beraberinde getirdi. Taşındığımız Hisarköyün nüfusu ise 416 idi.

Hisarköy 636 kişilik nüfusa göre çok küçük bir köydü. Şimdi de yiyecek ve yerleşme sorunu ortaya çıkmıştı. Bir süre sonra amcam ve ailesi ile birlikte fota adında başka bir köye taşındık. 1964 Aralık ayına kadar burada kaldık. Daha sonra üçüncü kez Lefkoşa'ya taşındık. 1974'e kadar burada kaldık. Fakat hala daha problemler devam ediyordu.

1974'te savaş sonra erdi. Türk otoriteleri bize köylerimize geri dönmemizi söyledi. Fakat biz geri dönmedik. Çünkü buradaki yaşam stiline alışmıştık ve savaştan sonra köyün çok kötü durumda olduğunu düşünerek dönmedik . Dördüncü kez taşınma fikride bize kolay gelmemiştir. Evimiz hala daha dursa da kötü bir halde idi. Tepebaşı köyü savaştan en fazla etkilenmiş köylerden biri idi.

Adı : Gülay Ramalar

Yaş : 60

1974'ten önce Limasol'da yaşıyorduk. Köyümüzde her tür Rumlar yaşamaktaydı. Çevremizdekilerden de radyo televizyonlardan öğrendik ki : Rumlar özellikle EOKA destekçileri Kıbrıslı Türkleri öldürmeye başlamışlardı.

Uzun yıllar Rum komşularımızla birlikte yaşamaktaydık. Ve her zaman birbirimize yardım etmeye hazırdık. 63'ten sonra Rumların vahşeti bizim köyümüzde sıçradı. Böylece bizim köyümüzdeki Rumlar'da bize saldırmaya başladılar. Bir gün bir silah sesiyle uyandık dışarıya çıktığımızda gördük ki Rum komşularımızdan bir tanesi eve zorla girip erkek kardeşimi hiç sebep yokken öldürdü.

Bu olaydan sonra tansiyon gittikçe yükseldi. Fakat Türkler bu olaylara rağmen onlara hala daha yardım etmekteydi. Bir gün erkek kardeşimi öldüren adamın hamile karısı bize gelerek yardım istedi. Doğurmak üzereydi ve onu hastaneye götürme şansımız yoktu çünkü her yerde karışıklık vardı. Ona yardım edecek sadece bir kişi vardı o da kocasının öldürdüğü adamın annesi yani benimde annemdi. Bütün olaylara rağmen bu çocuğun doğmasında annem yardımcı oldu. Çünkü kim olursa olsun kimsenin kötülüğünü istemezdi.

Olayın en mutlu verici yanı iste doğan çocuğa erkek kardeşimin adının verilmesiydi. Daha sonraları köyümüzden kaçmaya zorlandık çok şanslı insanlardık çünkü Cihangir'de akrabalarımız vardı ve onlarla birlikte kaldık. Daha sonra Balıkesir'deki evimize yerleştik.

Bu benim için çok kötü bir deneyim oldu. Köyümüzü ve evimi terketmek benim için inanılmaz bir şeydi kendi köyüm ve evim vardı fakat orayı terk edip başka yerlere gitmek zorunda bırakıldım. Bu da beni çok üzdü ve hala daha bu gün sorunlu bir insan olmamı sağladı.

Yaşanan bütün olayları beni ve ailemi çok etkiledi ve yıprattı. Bütün olaylar bitmesine rağmen hala bu gün olayları hatırladığımda beni korkutuyor. Hala daha psikolojik olarak etkilenmiş durumdayım. O yıllar hayatımın en kötü yıllarıydı ve hiçbir zaman tekrar yaşamak istemem.

Bu olaylar bana bir çok şey öğretti. Örneğin kimseye karşı nefret beslememeyi ve herkezi sevmeyi ve bütün insanlarla arkadaş olmayı öğretti. Fakat bunların Rumlar için geçerli olmadığına inanıyorum. Eğer bu gün herhangi bir olay olursa Rumların yine aynı nefret ve kinle bize saldıracağını biliyorum. Hala bu gün neden bize saldırdılar diye düşünüyorum fakat hiçbir cevap bulamıyorum.

Akrabalarımızın yanında bize yardım eden Türkiye oldu. 11 yıl boyunca göçmen olarak yaşadık. Türkiye'den gelen yiyecek ve giyecek yardımları ile yaşadık.

Eğer silahlarımız ve askeri gücümüz olsaydı Rumlara karşı kendimizi savunabilirdik. Rumlar gözümüzün önünde yaşlı, genç, çocuk demeden öldürmekteydi. Ve biz insanlarımızın öcünü onlardan alamıyorduk.

Olaylar sırasında eşim T. M. T'de çalışmaktaydı. Türkiye'den gelen silahlar bizim bahçemizde gömülüydüler. Birileri bize gidip şikayet etmiş ve E. O. K. A teşkilatından insanlar gelerek kapılarımızı camlarımızı kırarak eve girdiler arama yaptılar fakat hiçbir şey bulamadı.

Bu olaylar benim EOKA'yı daha yakından tanımamı sağladı ve ne kadar kötü işler yapıldığını öğretti.

Adı : Kemal Adıgüzel

Yaş : 52

Olayın Geçtiği Yer : Mutluyaka Köyü

1963'te her köy kendi olanaklarıyla kendini savundu. Rumlar insanlarımızı öldürmeye başlamıştı. Kendimizi av tüfekleri ile savunmak zorundaydık. Bir gün köyün dışında kız kardeşimin kocası ile beklemekteydik. Mobil petroleri için tanker sürücülüğü yapıyorduk. Genellikle Larnaka-Limosol arasında çalışıyorduk. Bana sabah olunla gidip gidemeyeceğimi sordu. İşinin o günlerde ne kadar tehlikeli olduğunu anlamıştı. O sabah çok erken ayrıldı. O gün Rumlar yolları kesmişti. O günden sonra onu bir daha göremedik. Şel Petrollerinde çalışan arkadaşı ve Türk askerler Rumların yolu kestiğini söylediler. Bir hafta sonra yol kenarında boş tankeri buldular.

Bu olaylardan sonra Tanrı'nın beni koruduğunu düşündüm ve Rumlarla yaşamanın ne kadar imkansız bir şey olduğunu anladım.

Bu röportajın özellikle genç nesillere ders olmasını arzu ederim.

Adı : Mehmet İzzet

Yaşı : 50

Size anlatmak istediğim hikaye 1963-74 yılları arasında geçmektedir. Bu hikayenin sahibi olan babamla konuşarak onun sözlerini size anlatıyorum.

22 Aralık 1963'te olaylar her gün tekrar ettiğinden Tepebaş'ında oturan bir çok insan Lefkoşa'ya gitmişti. Bazılarımız okula bazılarımız işe gitmiştik. İlk başta her şey güzeldi. Taki Rumların köyümüze saldıracağını duyana kadar. Bu yüzden köyümüze geri dönerek ailemizi ve köyümüzü savunmak kararı aldık. Herşey çok çabuk gelişti. Şanssızlık eseri otobüslere yetişemeyenler ya kayboldu ya da öldü. Köyümüze geri döndük ve anladık ki Rumlar bir saldırı hazırlığındaydılar. Bir Türk polisi köyün Türk tarafında gezinerek insanları endişendiriyordu. Bu önceleri insanları tedirgin etse de daha sonra insanların düşmana karşı hazırlanıp tedbirli olmasını sağladı. Bir ay sonra Hisar köyü adlı başka bir köye göç ederek kendimizi daha iyi savunma olanağına sahip olmaya çalıştık.

Tarih 21 Ocak 1964'tü bu köye alışmakta zorluk çekiyorduk. Köyün insanları yardımcı ve arkadaş canlısıydı. Burada 6 ay kaldı fakat bu kadar insan için küçük bir köy idi. 6 ay sonra bize Tepebaşı mücahitleri Lefkoşa'nın savunmasını güçlendirmek için Lefkoşa'ya taşındık. 1974'e kadar kadar orada kaldık ki bu yıl Kıbrıslı Türkler için bir dönüm noktasıydı.

1974'te adanın iki bölümü arasında büyük bir savaş oldu ve birçok kişi öldü. Savaş bittikten sonra köyümüzden bazı insanlar geri döndü bazıları ise dönemedi. 1963 ve 74 tarihleri bizim için ve savunma tarihimiz için çok önemli iki tarihtir.

**-1974- YILINA AIT CANLI
HATIRALAR**

Adı : Ahmet Binbaşı

Yaşı : 48

Benim hikayem savaş başlamadan hemen önce başlayıp,savaştan sonraya kadar uzanır. Temmuzun 10'da yıllık görevime başladım. Limosol'daydık ve şarap fabrikamız vardı. Üzümlerin tam olduğu zaman hasatı toplamak için oraya gittim. Tarih 15 Temmuz idi. Bu arada orduda komutandım. Üzümleri topladığım sırada askerlerimin bir tanesi çok heyecanlı bir şekilde geldi. Bana Kıbrıslı Rum ordusunun bir saldırısı olduğunu söyledi. Ayrıca Makarios'un öldürüldüğü ve Nicos Sampson'un başa geçtiğini söyledi. Tabii daha sonra Makarios'un ölmediğini öğrendik. Bunları duyuca orduya geri döndüm ve askerlerimi devamlı tetikte tuttum. Silah kullanmasını bilen herkesi çağırdık. Bu durum 20 Temmuz kadar devam etti.

Kıbrıslı Türkler ülkelerini savunmaktan vazgeçmedikleri halde Rumlar bir çok insanı öldürmeye devam ediyordu. Bu arada Türkiye'nin Kıbrıs'a bir çıkartma yapacağını öğrendik. 20 Temmuz sabah 05:30'da koruma olarak duran askerlerin görevleri değişti ve artık savaşmaya başlandı.

Türkiye'nin bize yardıma gelmesi beni çok mutlu etti. Bir anda ülkemizin geleceğini iyi görmeye başladım. Türk askerinin adaya geldiğini askerlerime de söyledim. Askerlerimin mutluluğunu herkesin görmesini isterdim.

Adı : Cemile Özkoraltay

Yaş : 58

Anlatacağım olaylar 14-15 Temmuz 1974'de Limosol'da geçti. Ben o zaman evli ve iki çocuk annesiydim. Kızım 2 yaşında oğlum ise 6 aylık idi.

Oturduğumuz ev Rumlarındı yani biz onların kiracılarıydı ve onlarla komşuyduk. 14 Temmuz günü öğlene doğru ev sahibim bana Rumca olarak "komşu hemen çocuklarımı alıp hastaneye git" dedi. Arkasından kocam geldi ve o da aynı şeyi söyleyip hemen üzerimize giydiklerimizle çocukları alıp hastaneye gittik. Yollar Türk insanlarla doluydu herkes oraya koşuyordu. Hastaneye gittiğimizde ölümler, yaralıları, diriler, çocuklar, neneler, dedeler bütün Limosol Türk'ü orada toplanmıştı. Herkes bir yerde olursa daha güvende olacağımızı düşünmüştük. Orda beklerken yakın bir binada Türk bayrağının çekildiğini gördük ve sevinçle Mehmetçik'in geldiğini sanarak dışarı koştuk. Oysa karşımızda istavrozlu Yunan askerlerini bulduk. Bizi kandırışlardı. Hepimizi uzaktaki bir kliniğin çim bahçesine kadar yürüttüler, gece oluyordu. Bizi oraya yığmadan önce çimleri suladılar ki ıslanalım oturduğumuz zaman. Kimse hareket edemiyordu. Hepimiz ıslanmıştık. Herkez aç, susuz, çocuklar ağlıyordu. Çünkü uykusuz, aç ve susuzdular. Tüfeklerle bizi bekleyen bir Yunan askeri arkadaşlarıyla paylaşacağı bir ekmekten biraz da bana kesti çocuklarıma vermem için. Hava nemli ve soğuk olmaya başladı, sabaha doğru çocuklar titriyordu. Yanımda oturan bir Türk gömleğini çıkarıp bana verdi çocukları örtmem için. Herkez perişan yaşlılardan bazıları kalp krizi geçirip ölüyordu. Hamile kadınlar sancılanıyordu. Sonra çocuğu olanlara süt verileceğini söylediler ve biz de gittik kutu sütü verdiler. Çeşmeden soğuk su alıp çocuklara içirdik. Hepsisi açlıktan ölüyordu. Sabah askerlere bizleri alıp dağa götürmeleri emri verildi. Orda bizi öldüreceklerdi.

Herkez korkudan,açlıktan,sinirden titriyor krizler geçiriyor,ağlıyor ve fenalaşıyordu. Kamyonlar geldi bizi alıp dağa götürüp öldüreceklerdi. Sonra arkasından bir telefon geldi. Birleşmiş Milletler Yunan askerine eğer bizi öldürürlerse Türkiye'nin bütün Kıbrıs'ı alacağını uçaklarla her yeri bombalayacaklarını söylemiş. Ve bunun üzerine bizi kamyonlara bindirip lise okullarına götürdüler. Orda iki gün açlıktan sonra yarım dilim ekmeğin de yarısını verip yanında 2 zeytin tanesi biraz üzüm ve süt verdiler. Bunları da soydukları Türk bakkallarından almışlardı. Ertesi gün erkekleri esir aldılar. Kadın ve çocukları da evletine gitmek için serbest bıraktılar. Askerler bize yolda yürürken dikkatli olmamızı çünkü yere mayın yerleştirdiklerini söylediler. Herkez harap olmuş,soyulmuş,yıkılmış evlerine döndü,kocaları olmadan başlarında anaları eşleri ağlayan ölümlerle doluydu yollar. Eve gittiğimde hiçbir şeyim kalmamıştı. Kapılar bile yoktu. Sonra Rum askerler geldi ve benim Türk olduğumu bu yüzden öldürüleceğimi söylediler. Ben Rumca bildiğimden onları kandırmaya çalıştım ama doğum belgelerimi ve kimliklerimi evi dağıtırken bulmuşlardı ve bana inanmadılar. Komşum yardımına yetişip onlara gitmelerini ve beni rahat bırakmalarını çünkü suçsuz olduğumu söyleyip beni savundu. Yemek pişirip bana getirdi. Bakkalından bana ve çocuklarıma yiyecek getirdi. Eşim ve kardeşim 3 ay esirken bana baktılar ve hiç para almadılar. Birleşmiş milletler de bize bir miktar aylık veriyordu.

İşte böyle acılı günler geçirdik.

(Tabi bu sırada,yaşanmaması gereken o laf edilmeyecek acı günler ve acı anılar anlatılırken gözyaşları da akıp gidiyorum.)

Adı : Pembe Kavalcı

Yaş : 45

1974 savaşının ilk günlerinde Türk ve Rum sınırında Limasol'da bir evde yaşıyorduk. Kocam bu köyle Kumandandı ve köyü bekliyordu.

Savaş başladığında Türk mücahitleri bizim evimizde bekliyorlardı. Ben ve ailem Türk tarafında Limasol'da Türk hastanesinin yanında bir evde yaşamaya başlamıştık. Fakat ilk gün atılan bir bomba evimizin çatısına vurdu. Camlardan kaçmaya başladık çünkü duman ve tozdan kapıları bulamıyorduk. Mücahitlerden bir tanesi bizi Türk hastanesine götürdü. Daha sonra ailesini almak için mahallemize geri döndü. Bu insanları tanyordum çünkü komşularımızdılar. Sokakta yürürken kafasına bomba düştü ve öldü.

Türk hastanesinde iki saat sonra Rumlar bizi yakaladı. Bazıları bize Türkçe konuşuyordu. Bize Türkçe olarak bağırırmaya başladılar. Çok kötü durumdaydık çünkü kocalarımızdan ve erkek kardeşlerimizden haber alamıyorduk.

Rumların bizi öldüreceklerini sanıyorduk. Fakat yapamadılar. Türkiye onlara mesaj göndererek eğer Türkleri öldürmeye devam ederlerse jetlerle Rum tarafını bombalayacaklarını söylediler. Bu yüzden bizi eve gönderdiler. Sabah bir Land Rover dolusu asker kapımızın önüne geldiler. Bizi öldürmek için orada bekliyorlardı. Üç gün sonra kocam ve kardeşi eve döndüler. Beni Mutluyaka'ya götürdü. On beş gün boyunca burada kaldık. Daha sonra İngiltere'ye sığındık. Bunu üzerine General Grivas komutasındaki Yunan askerleri adayı terk ettiler. bizi Adana'ya götürdü. Daha sonra otobüsle İskenderun'a geçtik.

On yedi gün sonra gemi ile adaya döndük. Mutlukaya'da bize ev verildi. Bence artık Rumlarla yaşamak imkansızdı.

Adı : Zehra Demir

Yaş : 43

Olayın geçtiği yer : Limosol yakınlarında Evdim köyü.

Bu olaylar benim 1974'ten sonra yaşadığım olaylardır.

Eşim orduda komutandı. Ve o gece askerleri ile idi. Evde 2 yaşındaki oğlumdan başka kimse yoktu. Yıl 1976 idi. Saat 9 ya da 10 idi. Evimiz sımra çok yakındı. Aniden silah sesi ile irkildim. Hemen kocamı arayıp silah sesinin sebebini sordum. Bana askerlerine atış çalışması yaptırdığını söyledi. Bu beni çok rahatlattı. Çünkü daha önceleri silah sesi bana birinin öldürülmesini anımsatıyordu. Fakat şimdi özgürlüğün ve huzurun sesi idi. Çünkü askerlerimizin çok güçlü olduğunu biliyordum.

1963-1974 yılları ile bu günü karşılaştırdığım zaman şu an ki duygularımı ifade edemem. On bir yıl boyunca savaştık ve 11 kötü yıl geçirdik. Fakat sonunda özgürlüğümüzü kazandık. Bu gün geceleri gözlerimi güvenle kapatıyorum ve Kıbrıs'ta olmaktan gurur duyuyorum.

***-1975- YILINA AIT CANLI
HATIRALAR***

Adı : İsmet Karabacak

Yaş : 76

Olayın Geçtiği Yer : 1975 boyunca İncirli köyü.

Ben Güney Kıbrıs'tan,Kuzey Kıbrıs'a 1975'te taşındım. Buraya Görmeli'den geldim ve daha sonra ailemle birlikte ordu tarafından İncirli'ye yerleştik. Yeni köyüm İncirli'de kendimi yeniden doğmuş hissettim. Bana çok farklı gelmişti. Daha sonra hükümet bizi eski evimizin yerine bir ev verdi ve burada yaşamımızı kurmaya başladık. Önceleri boş evde otururken daha sonra bir kaç mobilyamız oldu. Ordu da bize yardım etti. Haftada iki kez köyümüze gelerek bize konserve yiyecekler getirdi. Daha sonra hükümet bize eski tarlalarımızın yerine tarla verdi. Eşimle birlikte bu tarlada çalışmaya başladık. Para kazandık ve yaşamımız bu şekilde iyi olmaya başladı. Özgürlüğümüzün değerini anladık. Artık Rumlardan tarafından yönetilmiyorduk. İnsan gibi yaşamaya başladık. Artık insan olduğumu anladım ve geleceğim hakkında planlar yapmaya başladım.

1. Benice Akmen'in Anısına Ait.

2. Benice Akmen'in Anısına Ait.

İNDEKS

Köşklüçiftlik	5
Larnaka	15
Ledraplas	5
Lefke	7
Lefkoşa	10-11-16
Limasol	12-15-17-18-20-22
Mutlukaya	15-20-21
Saray oteli	5
Şahinler	5
Tahta kale	10
Tatlı su	10
Tepebaşı	11-16
Zeytinlik köyü (Templos)	6

Kişi Adları İndeksi

Adı:	Sayfa
Ahmet Binbaşı	17
Ahmet Cemal	11
Ali Dayı	7
Aysın Canbaz	5
Benice Akmen	7
Cemaliye	5
Cemile Özkartalay	18
Gülay Ramadan	12
Günsel	7
İsmet Karabacak	23
Kemal Adıgüzel	15
Makarios	17
Mehmet İzzet	16

Mustafa Şenovacı	8
Münir Dilaye	6
Nicos Sampson	17
Pembe Kavalcı	20
Salih Osmanođlu	10
Zehra Demir	22
Zeki	5